

क्षिरिति ॥ ॥ अथवा प्रवत्स्यता प्रवासादागृहता चाग्नीनामुपस्थानं तूष्णीमेव कर्तव्यम् . गृहा मेत्यादि तूष्णीपक्षेऽपि भवत्येव । प्रवासादागमनदिने गृह्याणां पुत्रभार्याभृत्यादीनामपराधे सत्यपि क्रोधादिकं न कर्तव्यम् किमपि न वक्तव्यम् सति कारणे श्वः सर्वं कर्तव्यम् ॥ ॥ १२ ॥

इति चतुर्थस्य द्वादशी कण्डिका ॥ ॥

अथाग्निहोत्रमुच्यते १) .

उद्धरेति यजमानो ब्रूयात्सायम्प्रातरग्निहोत्रे ॥ १ ॥ अग्निहोत्रसंज्ञके कर्मणि सायंकाले प्रातःकाले च यजमानः उद्धरेतीमं प्रैषमध्वर्युं प्रति ब्रूयात् . एतच्चान्यकर्तृकहोमपक्षे स्वयंहोमपक्षे तु प्रैषाभावः । अग्निहोत्रेऽत्युक्तत्वादित्यर्थोद्धरणे नायं प्रैषः २) । सत्यप्येककर्मत्वे कालभेदात्सायं प्रातश्चाङ्गावृत्तिर्भवतीति सायम्प्रातर्ग्रहणम् ।

गार्हपत्यादाहवनीयस्योद्धरणमनस्तमितानुदितयोः ॥ २ ॥ ३) अनस्तमिते अनुदिते च सूर्ये गार्हपत्यादग्निहोत्रहोमार्थं ज्वलत आहवनीयस्योद्धरणं कृत्वा प्राञ्चं नीत्वाहवनीयखरे स्थापनं कर्तव्यम् ततः पूर्वं स्मार्तान्परिसमूहनादीन्पञ्च भूस्कारानाहवनीयखरे कृत्वा ।

प्रत्यञ्मुखो वा सायं निदध्यात्तस्मिन्सायम्प्रातर्होममेके ॥ ३ ॥ अथवा सायंकाले प्रातर्वा प्रत्यञ्मुख एव स्थापयेत् . तथा तस्मिन्प्रत्यञ्मुखस्थापिते आहवनीये एके सायम्प्रातर्होममिहन्ति तदा च प्रातर्होमार्थं तस्य धारणं कर्तव्यम् अन्ये प्रातर्होमार्थं पुनरुद्धरन्ति ।

नित्यो दक्षिणाग्निः ॥ ४ ॥ दक्षिणा वा सऽद्धरेदन्वाहार्यपचनश्चेदित्यस्मिन्पक्षे (४. ८. १५) दक्षिणाग्निर्नित्यो भवति सर्वदा स एव भवति न प्रति-कर्म आह्रियते । नित्यपदानुवृत्तिलोभेनाह ४) .

१) शाखान्तरपाठक्रमाद्वात्सप्रोपस्थानमुक्तम् इदानीमवसरप्राप्तमाग्निहोत्रमनुविधीयते Karka. २) सत्यप्युद्धरणे पौर्णमासादिषु न भवति Karka. ३) अनयोरिति शाखात् उदितहोमिनामपि अनुदितेऽवोद्धरणम् Karka. उद्धरणशब्दस्वाहवनीयस्थापनं एव प्रवर्तते Mahād. ४) नित्याधिकारोपज्ञिज्ञोविषयेदमाह Karka.